

ביצד מברכין פרק שישי ברכות

לה.

עין משפט גר מצוה

א א מיי פ"ח מהל' גרמט
[בלקס 6 ב] סמט עין מן
טושיע א"ח סמט רב ס"א
ב ב מיי וסמט עין טור
טושיע א"ח סמט רב
ג ג מיי פ"ג מהל' ג סמט
סמט טושיע א"ח ס"י קסו
ד ד מיי פ"ח מהל' ג
סמט עין טושיע א"ח
ה ה מיי פ"ג מהל' ג
הקמט סמט רב
ו ו מיי פ"ג מהל' ג
הקמט סמט רב
ז ז מיי פ"ג מהל' ג
הקמט סמט רב
ח ח מיי פ"ג מהל' ג
הקמט סמט רב
ט ט מיי פ"ג מהל' ג
הקמט סמט רב

מוסף רש"י

המוציא לחם מן הארץ.
עשר תבית הללו כנגד עשר
מנות התלויות במזבח, לא
מחורט, ויפת כלאים, לקט,
שפלה, חלה, מומחה,
מעשר הארץ, וסע, ועמ,
וכנגד עשר תבית שמקרא
זה (ההלל קד די) מלמט
תלוי לכהנה ועכב לעבודת
האלהים לזכור לחם מן הארץ
(סידור רש"י סי' חג, הפרדט
ע"י קצ) ולכן תרץ ללמעט
עשר תבית כנגד עשר
אלו (הפרדט ט"ו). כשהוא
שבע מברך. מזה לנכך
ולוחות על שבע, כשהוא
רבע. והוא כל הפיק רעבו
על ידי בתינו של הקב"ה,
לא כל שכן. זה תרץ
לנכך להקב"ה יומר (קטו
מ"ח). וזית מצד מזבח
אתי. בתמימה, וכי מדלשה בעי
למליצה, ולא ככלל כסו הוא
(ב"מ 19).

רבינו הגאון

ואי נמי יליף גזרה שוה
אשכנזי לאחזרי לפניו
מנין. (ויפוש) ואפילו אי
יליף גזירה שוה ואייתר
ליה חד הילול לברכה, כמה
דאייתר חד הילול למאן
דחני טע רבעי. הא תינה
לאחזרי, ברכה לפניו מנא
להו לתרייתו. ודחיני הא
לא קשיא, כיון דילפת
ברכה לאחזריה מן התורה,
ברכה לפנייה (מקל וחומר
מיתו לה, כשהוא שבע
מברך כשהוא רעב לא
כל שכן ועמדה ההלכה.
ודייקנין הא גיחא למאן
דחני טע רבעי, ומרבי לכל
אילן ברביעי, אייתר ליה חד
הילול לברכה לאחזריה,
ולפניהם מקל וחומר, אלא
בשר דחני כרם רבעי,
אייתר ליה חד הילול לברכה
בכרם לפנייה, ולאחזריה
מקל וחומר, שאר מינים
שטעוניה ברכה לפנייהם
ולאחזריהם מנא ליה, ולמאן
דחני טע רבעי הא תינה
מדי דבר נטיעה, מדי
דלאו נטיעה כגון ידקות
מנא לן. וישנין לא קשיא
כל דגדולי קרקע קא מרבי.
הא תינה גדולי קרקע
אבל בשר תביתם א"כ און טע
ויכואו בהן מנא לן. ולא
מצינו שיהיה ר' היא
ור' שמעון ברבי תשובה.
ואסיקא למאן דחני כרם
רבעי, שבעת המינין טעונין
ברכה לפנייהם ולאחזריהם,
לאחזריהם מן התורה
ולפניהם מקל וחומר.
למאן דחני טע רבעי, כל
גדולי קרקע טעונין ברכה
מן התורה ושאר דברים
מברא הוא אסור לאדם
שטעוניה כלום קודם שברך.

ביצד מברכין. לא שייך להקשות תנא היכא קאי דקמני כליד
דפרכין דריש מילתין (ד' ג) משום דהכא סברא הוא לנכך
דממסיק בגמרא דלסור ליהנות מן העולם הזה בלא ברכה אי נמי י"ל
דקאי אמתני דמי שמטו (ד' כ): דקמני בעל קרי מנכך לאחזרי ואינו

מנכך לפניו והכי נמי שייך הכא לנכך
על כל דבר ודבר ע"כ קאמר הכא
ליד מברכין:

אחריה והדר אבליה. ימינה
למנה לי קרלה הא צפ"כ
דקדושין (ד' ד): גמרינן קדש קדש
ממעשר שני א"כ ינלף ממעשר שני
וי"ל אי לאו קרש דהולוים הוה אמניא
לדצרנה ינלף לחומר קדש קדש
משציעת ואין לו פדיון. עוד פי'
רבינו חיים כהן אי מהתם הוה אמניא
כי מעשר שני ממט ודוקא בזמן
שמעשר שני נוהג כמו צנעה ראשונה
ושניה ורביעית וחמישית לשמטה
נוהג חלול אבל שליטת ושצית שמעשר
עני דוקא אימיה לא קמ"ל חלולוטי:
שאין אומרים שיריה אלא ע"י היין.
פירוש אין אומרים שיריה על
שום אכילת מוצק כגון זריקת דמיטב
ונסוך המים כי און על היין אבל
ודאי מלניו שיריה בלא יין כגון הלל
שצחית פסחיס (תמיד נשחט ד'
סד.) וע"ש בתוספות:

ולכמאן דתני כרם רבעי וכו'.
ועתה קיימא לן דרבעי
נוהג אף בצ"ל מיהו צכרס חלק ולא
בשאר אילנות דכל המייקל צוהק הלכה
כמותו בצ"ל (ט) וכרס רבעי בזמן הז'ו'
מתללין על ש"וה פרוט' ושוחקו ומטילו
לנהר וכן מפורש בשאלות דרב אחאי
[פרשת קדושים סימן קן]:

ואתי נמי זית במה הצד. וא"ת
איכא למפקר מה הלכה השוה
שכן מיידיים בלפט דצכרס דהיינו
לקט משא"כ צוית לחין צו לקט וי"ל
דניחא ליה למפקר פירכא אפי' יהא
הלד השוה חסוד למימי זית מיניה מ"מ
קאמר דשאר מינים לא ידע מיניה:
תינה לאחזרי. דעיקר צנעה
לאחזרי דכתיבי ואלכלת
ושצעת וזכרת: **לפניו** כ"ש.
לאו ק"ו הוא דלסן כן תהא צנעה
לדפניו מדאורייתא ולעיל פרק מי
שמטו (דף כ"א). משמע גבי בעל קרי
ללאו דאורייתא הוא ואפי' רבי יהודה
לא פליג אלא משום דששן כהלכות
דלך ארץ (שס ד' כ):

דבר שאין גדולו מן הקרקע. כגון
צמר ותלבו. וא"ת מנא איריא
צמר אפילו ירקות נמי לא אמרי' ליה
וי"ל דאיכא למימר קמה תוכיה ולפי'
רש"י ניחא דגריס ללאו צר נטיעה
מינין וליכא למימר דלמאן משאר
אילנות דאיכא למפקר מה להנין שכן
מיידיים צפיה: **אלא** סברא הוא
אסור פאדס שיהנה בו. וקרא נסמי
לעיל אסמכתא צנעלמא והגמרא ליה
סבור מתחלה דלמוד וגומר הוא:

כאן
העוה"ז בלא ברכה מעל מאי תקנתיה ילך אצל חכם ילך אצל חכם מאי
עביד ליה הא עביד ליה איסורא אלא אמר רבא ילך אצל חכם מעיקרא וילמדנו ברכות כדי שלא יבא לידי מעילה
אמר רב יהודה אמר שמואל כל הנהנה מן העוה"ז בלא ברכה כאילו נהנה מקדשי שמים שנא' 'לה' הארץ ומלוואה
ר' לוי רמי כתיב לה' הארץ ומלוואה וכתוב 'השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם לא קשיא כאן קודם ברכה
כאן

ביצד מברכין וכו' חוץ מן היין. שמתוך חשיבותו קצתו לו צרכה
לעצמו וכן הפת: **נורא מיני דשאים.** לפי שיש בכלל פרי
האדמה דשאים וזרעים כגון קטניות ורבי יהודה בעי היכר צרכה לכל
מין ומין: **גב' קדש הולוים.** צנטע רבעי כתיב ומשמע שני הולוים

טעון צאכילתו כשהתכלו צנעה
הרביעית שהוא מותר באכילה: **האי**
מייניו ליה. הולוים לשון חלולים הם
מייניהו אמר לאורויי אחליה וחד
אכילה הוליהו לחולין ע"י פדיון אם
צאת לאוכלו חוץ לירושלים וחד ללמדך
שלא נאמרה תורת רבעי אלא צכרס
שנא' קדש הולוים דבר שמהללין צו
טעון חלול וכו' יין: **שאין אומרים.**
הלוים שיר של קרצן במקדש אלא על
היין כשמנסכין נכסי מוצק: **הניחא**
למ"ד נו'. כולה סיומא דפרכא הוא
וה"ק הניחא הא דילפת צרכה מהכא
למאן דתני נטע רבעי דאית ליה כל
פירות האילן צנורת רבעי ולא דריש
מהכא דבר דטעון הלול טעון חלול
אייתר ליה חד הלול לצרכה: **מאי איכא**
למימר. הא מייניו ליה למדרש שאין
חלול אלא במקום הלול: **חד שני כרס**
רבעי. בכל מקום שיש צנענה נטע
רבעי תני איחיו כרס: **הניחא אי יליף**
ג"ש. דריש למלתיה בג"ש ואייתר
ליה חד הלול לצרכה: **אשכחן** לאחזרי.
דאשכחן בצרכת המזון דכתיבי ואלכלת

ושצעת וזכרת (דברים ח): **חייב**
צעולות. וזכרת לא תעולל (ויקרא יט).
איחיו ועוללות כל שאין לן פסיקין לא
כמף ולא נטף (א) אלא שורה יחידית של
ענבים: **קמה סוכית.** דאשכחן
דלצרכה רחמנא צרכה דכתיבי תאכל
צה לתס וגו' (דברים ח) וסמך ליה
ואכלת ושצעת וזכרת: **זד מוצת.** יין
לנכסיס וסלת למנחות: **ז' מינין.**
האמורים צכרן כתיבי ועשורה וגו'
(שס ח) ובתרייהו מצי ואלכלת ושצעת
וזכרת: **שכן טעונים צכורים.** דהכי
אמרין צנענות (פ"ט ד' סד): נאמר
כאן ארץ (כ) כי צמתי אל הארץ (דברים
טו) ונאמר להלן ארץ חטה ועשורה (מה
להלן שצח הארץ אף כאן שצח הארץ:
אלא סברא הוא. דלמחרויהו אית ליה
טעון ברכה למאן דתני כרס ויליף צנעה
מז' המינים איכא פירכא שכן טעונים
צכורים ולמאן דתני נטע רבעי איכא
למפקר התינה מידי דבר נטיעה ללאו
צר נטיעה מנלן אלא סברא הוא דכיון
דנהנה לריך לטודות למי שצראס:
מעל. כנהנה מן ההקדש דכתיבי
לה' הארץ ומלוואה כדאמרין לקמן:
ס' לאחר צנעה. הכי היא צנעי דאס:
גזול

ושצעת וזכרת (דברים ח): **חייב**
צעולות. וזכרת לא תעולל (ויקרא יט).
איחיו ועוללות כל שאין לן פסיקין לא
כמף ולא נטף (א) אלא שורה יחידית של
ענבים: **קמה סוכית.** דאשכחן
דלצרכה רחמנא צרכה דכתיבי תאכל
צה לתס וגו' (דברים ח) וסמך ליה
ואכלת ושצעת וזכרת: **זד מוצת.** יין
לנכסיס וסלת למנחות: **ז' מינין.**
האמורים צכרן כתיבי ועשורה וגו'
(שס ח) ובתרייהו מצי ואלכלת ושצעת
וזכרת: **שכן טעונים צכורים.** דהכי
אמרין צנענות (פ"ט ד' סד): נאמר
כאן ארץ (כ) כי צמתי אל הארץ (דברים
טו) ונאמר להלן ארץ חטה ועשורה (מה
להלן שצח הארץ אף כאן שצח הארץ:
אלא סברא הוא. דלמחרויהו אית ליה
טעון ברכה למאן דתני כרס ויליף צנעה
מז' המינים איכא פירכא שכן טעונים
צכורים ולמאן דתני נטע רבעי איכא
למפקר התינה מידי דבר נטיעה ללאו
צר נטיעה מנלן אלא סברא הוא דכיון
דנהנה לריך לטודות למי שצראס:
מעל. כנהנה מן ההקדש דכתיבי
לה' הארץ ומלוואה כדאמרין לקמן:
ס' לאחר צנעה. הכי היא צנעי דאס:
גזול

1. ובשנה הרביעית יהיה כל פריו קדש הולוים ליה:
2. ותאמר להם הגפן והדגלית את תירושך לקדם תבאנתו אני:
3. וישנה המלאה הנזע אשר תירע ותבאנת הקרב: דברים כב ט:
4. לא תירע ברמך בלאים: וישנה המלאה הנזע אשר תירע ותבאנת הקרב: דברים כב ט:
5. ויבצר אש בלפניהם וישלח בקמות פלשתים ויבצר מגדושי ועד יקצה ועד פרץ דת:
6. לדרך ממוזר לוי הארץ ומלוואה תכל וישבי בה:
7. השמים שמים לוי והארץ נתן לבני אדם:

תורה אור השלם

1. ובשנה הרביעית יהיה כל פריו קדש הולוים ליה:
2. ותאמר להם הגפן והדגלית את תירושך לקדם תבאנתו אני:
3. וישנה המלאה הנזע אשר תירע ותבאנת הקרב: דברים כב ט:
4. לא תירע ברמך בלאים: וישנה המלאה הנזע אשר תירע ותבאנת הקרב: דברים כב ט:
5. ויבצר אש בלפניהם וישלח בקמות פלשתים ויבצר מגדושי ועד יקצה ועד פרץ דת:

6. לדרך ממוזר לוי הארץ ומלוואה תכל וישבי בה:
7. השמים שמים לוי והארץ נתן לבני אדם:

גליון הש"ס

גמ' אחריה והדר אבליה.
צנענותו פ"ו דפאה אמר
אף דרעה דהכא לא
מתמנע רבעי כן י' לח' וכן
הוא צנענותו פ"ו דגמט לא
דעס' ללאה דהנכס' אלו
ליעט מלפניהם: שם חד תני
כרם רבעי. ע"י סוטה מג
ע"כ ש"י רבי קאל' וצ"כ:
שם ברם זית אקרי. וע"כ
זה מילין קלט ע"כ וסמך
תוס' ד"ה ולמאן כ"ו שוה
פיהו. וכן הוא כתיבי פ"ו
ובש"י וממנו לן כיון דילפת
חלול מלוג ממעשר לבעי חלול
על דבר שפלו זורה וצ"ע:

מוסף תוספות

א. בתוס' ר"ש הוסיף.
אבל כיון ששטעוניה
מהאי קרא שמהללין
אורו כמעשר אית
לן למלך שפיר קדש
קדש ממעשר. ב. בתוס'
ר"ש הוסיף. הקשרה.
ג. בתוס' ר"ש הוסיף. וגם
בלילי פסחים ובבבליה
דבאשכנז
דברבי הימים. ד. בתוס'
ר"ש כתב. דקיי"ל כמאן
דחני טע רבעי אבל נטע
רבעי לא הוי קיימא לן כל
המייקל וכו' א"כ און טע
רבעי נהנה עכשיו אבל
כרם רבעי נהנה. ה. בתוס'
ר"ש כתב. דאיכא למיפקר
מה להני שכן מין אילן ויש
בהם זין ועולה גזול רבעי
משא"כ בירקות (ועיין שם
מבניה שהארץ הרבה
בבאר הגורסה שבכרבי
התוס' מה להנין שכן
חייבים בפאה והבא
מספר מעשי חייא שגורס
"חייבים בערלה").